

NOI DESCOPERIRI ARHEOLOGICE DE SUPRAFAȚĂ ÎN HOTARUL COMUNEI ICLOD (IV)*

Activitatea cercului „Prietenii muzeului“ din Iclod s-a desfășurat în perioada anilor 1988—1993, în trei direcții; 1). descoperirea de noi obiective; 2). colectarea de materiale inedite din obiectivele cunoscute; 3). amenajarea spațiilor muzeului din localitate. Materialul arheologic a fost inventariat și prelucrat, constituind subiectul acestei lucrări. Alături de aceste vestigii, prezentăm colecțiile Fălcușan și Rusu, cu obiecte din zonă, care au fost donate muzeului. Materialul arheologic a fost descoperit în următoarele obiective:

1. *Obiectivul nr. 11*, denumit de localnici „Tabla Popii“ (BULBUC 1987—1988, 530), situat de o parte și de alta a Drumului Național 1 C, Cluj-Napoca — Gherla, la intrarea în comuna Iclod și la ieșirea din Fundătura. Acest obiectiv a fost cercetat prin periegeze, sistematic, fiind împărțit în 4 sectoare; două se află în fața și spatele casei cu nr. 346 (Laurențiu Bonta), iar celelalte două, în dreapta șoselei, de o parte și alta a casei cu nr. 347 (Simion Coroian). Zona obiectivului este mai ridicată, cu o diferență de nivel de până la 1 m. Pământul este de culoare neagră, conține multe fragmente ceramice din epoca bronzului (fig. 9/2—10; 10/1—14, 17—18), cultura Noua (fig. 11/2, 4), Hallstatt (fig. 11/10—13, 12/4, 7), dacic (fig. 12/8), roman și din secolele IV—V. O parte din aceste piese au fost expuse în Muzeul din Gherla.

2. *Obiectivul nr. 13*, este situat în partea de nord a comunei Iclod, între Drumul Național 1 C și Valea Alunișului, în grădinile caselor cu nr. 533—537 (familiile Morar, Soos, Moldovan și Vădan). Această zonă este cunoscută și sub numele de „Grădinile Texas“ (BULBUC, 1987—1988, 529). Solul este nisipos și de culoare brună. Materialul ceramic descoperit este în cea mai mare parte din epoca romană (fig. 12/10, 12; 13/3, 6—7; 14/4). După toate probabilitățile, în acest sector a fost o *villa rustica* sau o altă clădire în apropierea drumului roman ce lega *municipium*-ul Napoca de castrul de la Gherla. În acest sector trebuie căutate și urmele podului roman ce trecea peste Valea Alunișului.

3. *Obiectivul nr. 27*, „La Țagle“ este situat pe malul drept al Văii Furcii, la o distanță de circa 4—5 km de Iclod, pe direcția NV—SE (15°). Valea Furcii, secată în cea mai mare parte a anului, are o luncă îngustă, cu solul negru, lutos. În acest obiectiv au descoperit fragmente ceramice, datând din epoca dacică (fig. 12/9) și romană (fig. 13/1, 5), elevii Valer Inoan și Victor Șelar din Iclod. În apropierea obiectivului (circa 80—100 m) se află drumul de țară, ce leagă localitatea Iclod de Birlea și Tioltiur.

4. *Obiectivul nr. 28*, pe „Valea Alunișului“, este situat la aproximativ 800 m amonte de *obiectivul nr. 9* „La Doroaie“ (KALMAR 1987, 57—71; 1990, 13—20; BULBUC 1987—1988, 530), la capătul grădinii de

pe str. Mogyoroșului, nr. de casă 143 (Iosif Inoan), în dreptul casei cu nr. 82 de pe str. Alunișului (Gheorghe Simonca). Materialul ceramic descoperit aparține neoliticului târziu, fazei a II-a a grupului Iclod (fig. 4/1, 4, 6; 5/1—3).

Colecția Fălcușan cuprinde piese ceramice, care au fost adunate din câteva obiective și epoci: „Pământul Vlădiciei” (zona A, obiectiv 1) din grupul cultural Iclod: faza I (fig. 1/1—5, 7—13; 2/1—4); din faza a II-a (fig. 3/1—8; 5/4—12; 6/1—6) și din faza a III-a (fig. 6/8—11; 7/1—9); Hallstatt (fig. 12/5); „La Doroaie”, din cultura Tiszapolgár (fig. 8/3—12); în „Tabla Popii”, din epoca bronzului (fig. 9/1; 10/16), din cultura Noua (fig. 11/1, 5) și daco-romane (fig. 14/1).

Colecția Rusu conține materialele adunate: de pe „Pământul Vlădiciei”, din neolitic târziu, grupul Iclod, faza I (fig. 1/6; 2/5—12); din faza a II-a (fig. 4/3, 5, 7, 11, 13); din faza a III-a (fig. 6/7); un import din cultura Petrești (fig. 8/1—2); iar de la „Tabla Popii”, din cultura Noua (fig. 11/3, 6); și din Hallstatt (fig. 12/6).

Materialele aparținând epocii bronzului (fig. 9/11), culturii Noua (fig. 11/7), primei vârste a fierului (fig. 12/1—3), perioadei daco-romane (fig. 14/5—6, 8) și romane (fig. 12/11, 13/2, 4; 14/2—3, 7, 9) au fost adunate de copii, în decursul anilor 1980—1989, în colecția Școlii din Iclod, o parte din acestea au fost expuse în Muzeul din localitate (pentru multe nu sunt însă observații privind locul de proveniență).

Neoliticul târziu este ilustrat prin materialele aparținând grupului Iclod. Ceramica din faza I este de factură fină (fig. 1/3—4, 7, 10) și semifină (fig. 1/1—2, 5—6, 8—9, 11—13), de culoare cărămizie (fig. 1/1, 3, 9, 12), cenușie (fig. 1/7), roșie (fig. 1/8, 10) și gălbuie (fig. 1/4—5, 11, 13). Pasta conține nisip fin, uneori cu resturi organice. Arderea este oxidantă. Formele întâlnite în această fază sunt: amfora (fig. 2/1—4), vasul cu profil „S” (fig. 1/1), cupa cu picior (fig. 1/11), vasul cilindric (fig. 1/2, 5, 7, 10, 12; 2/6—8, 10—12), cu buza evazată (fig. 2/5), care are bune analogii în Cluj-Napoca — „Archive” (LAZAROVICI 1977, 26, 1/2), și strachina (fig. 1/4, 6, 8—9). Ornamentele sunt realizate din combinații de incizii, dispuse în unghi (fig. 2/9—10), benzi incizate, umplute cu împunsături alungite (fig. 1/5, 7; 2/8, 11—12) sau cu impresiuni circulare (fig. 1/10, 12; 2/6), incizii simple pe burta amforelor (fig. 2/3) ori pe fundul vaselor (fig. 1/3). Faza a II-a se caracterizează prin prezența ceramicii semifine într-o cantitate mai mare, alături de cea grosieră. Culoarele frecvent întâlnite sunt nuanțe de cărămiziu (fig. 3/3—7; 4/1—6, 9—13; 5/5—12), deseori cu flecuri, mai ales, pe vasele cu profil „S”, gălbui (fig. 5/4) și brun deschis (fig. 3/2, 8; 4/7). Pasta are, ca degresant, nisip cu bobul mare. Formele de vase sunt: amfora (fig. 5/6), strachina (fig. 3/8), cupa cu picior scund (fig. 4/11) sau înalt (fig. 5/8—12), vasul cu profil „S” (fig. 6/1—2), vasul cilindric (fig. 3/4—5; 4/13; 6/3, 6) și vasul trunchi de con (fig. 6/4—5). Ornamentele incizate sunt mai puține (fig. 5/7—9, 11), în timp ce proeminențele neperforate înlocuiesc alte tipuri decorative (fig. 3/6—7; 4/1—7). Acestei faze îi aparțin și cele trei unelte din piatră șlefuită: topoare trapezoidale (fig. 5/1—2) și fragmentul de topor dreptunghiular (fig. 5/3), descoperite pe „Valea Alunișului”. În faza a III-a se constată apariția pietricelelor în pasta vaselor, ceea ce dă un aspect zgrunțuros vaselor grosiere, care au, în general, culoarea

brună cu nuanțe de la deschis până la închis (fig. 7/1—3, 6—9). Se mai păstrează tehnica de ardere oxidantă, fiind și vase de culoare cărămizie, deseori cu flecuri. Dintre forme putem aminti: amfora (fig. 6/11), strachina (fig. 7/4—9), cu buza marcată în interior (fig. 7/8), care este un element ce se va dezvolta în cultura Tiszapolgár. Nu se mai folosește decorul incizat. Ornamentația este înlocuită prin netezire (fig. 7/3), proeminențele simple (fig. 7/4—9) sau alveolate (fig. 6/9—10).

Două vase aparțin culturii *Petrești*: o strachină din categoria semifină, de culoare cărămizie (fig. 8/1) și o oală din specia semifină, cărămizie-roșcată (fig. 8/2). În Muzeul din Iclod se mai găsesc trei fragmente de vase de factură *Petrești*, care au fost descoperite în curtea muzeului. În Muzeul din Gherla se află câteva piese de la Iclod: o strachină și un picior de idol, decorat cu împunsături, care aparțin tot culturii *Petrești*. În acest stadiu al cercetărilor nu cunoaștem locul de proveniență a acestor materiale, dar bănuim că ele provin din colecția Rusu (din zona așezărilor A sau B).

Cultura Tiszapolgár este reprezentată de câteva fragmente ceramice, de culoare cenușie (fig. 8/4—7, 9—10), care merg aproape la identitate cu cele descoperite la Gilău (KALMAR 1980, 393; 1981, 305).

Epocii bronzului îi aparțin fragmentele ceramice, descoperite în „*Tabla Popii*” (fig. 9/2—10; 10/1—14, 17—18). Vasele sunt, în general, din categoria semifină, de culoare cărămizie și brun-roșcată. Unele vase au buza crestată, iar altele au decorul realizat din caneluri (fig. 9/3; 10/3, 16), incizii (fig. 10/1—2), brăuri crestate și alveolate (fig. 9/1; 10/20—23). Alături de fragmente de vase au fost descoperite și două fusaiole (fig. 9/6, 11).

Cultura Noua este ilustrată de materialele din colecțiile Rusu și Fălăcușan și de cele descoperite în „*Tabla Popii*” (fig. 11/2, 4). Ceramica face parte din categoria semifină, de culoare brună deschisă (fig. 11/1, 4) sau închisă (fig. 11/5, 7) și neagră (fig. 11/2—3, 6), decorate cu triunghiuri imprimate (fig. 11/5) și proeminențe (fig. 11/1). Fragmentele provin de la străchini, cești (fig. 11/7) și fragmente de vase cu toarte, cu buton (fig. 11/6).

Din același obiectiv provin și câteva fragmente, ce aparțin *primei vârste a fierului* (Hallstatt). Vasele fac parte din specia grosieră și semifină, având în exterior, în general, culoarea neagră, iar în interior, culoarea cărămizie (fig. 11/8, 10, 12). Ornamentele constau din brăuri simple pe vase de provizii (fig. 11/9), caneluri (fig. 11/8, 10, 12; 12/6—7) și incizii paralele, realizate cu pieptenele (fig. 12/4).

Două fragmente ceramice cenușii, din categoria semifină, lustruită, ce provin din „*Tabla Popii*” (fig. 12/8) și „*Valea Furcii*” (fig. 12/9) au fost datate în *epoca dacică*.

Urmele *romane* sunt mai numeroase, deoarece comuna Iclod se află pe traseul drumului roman ce lega Cluj-Napoca de Gherla. Fragmente ceramice, din această perioadă, au fost descoperite pe „*Grădinile Texas*” și pe „*Valea Furcii*”, unde, credem, că a fost o fermă romană. Dintre vasele descoperite, putem aminti un capac (fig. 13/1), un castron (fig. 12/2) și o strachină (fig. 13/4).

Prezența materialelor din epoca dacică constituie o descoperire deosebit de importantă, fapt ce a determinat elaborarea unui proiect de săpătură în obiectivul 11 — „*Tabla Popii*“.

Activitatea de cercetare a diferitelor zone ale comunei Iclod continuă, urmărind un plan de identificare a tuturor obiectivelor arheologice pentru a se stabili modul de mutare a vetrei satului în toate epocile istorice.

ZOIA MAXIM — AUREL BULBUC — VIORICA CRIȘAN

Lista prescurtărilor bibliografice

- BULBUC 1987—1988 — Aurel Bulbuc, *Noi descoperiri arheologice de suprafață în hotarul comunei Iclod (III)*, ActaMN, XXIV—XXV, p. 529—536.
- KALMAR 1980 — Zoia Kalmar, *Descoperiri eneolitice la Gilău*, ActaMN, XVII, p. 393—416.
- KALMAR 1981 — Zoia Kalmar, *Descoperiri eneolitice la Gilău*, ActaMN, XVIII, p. 305—320.
- KALMAR 1987 — Zoia Kalmar, *Neoliticul timpuriu din Bazinul someșan și legăturile sale*, în ActaMP, XI, p. 57—72.
- KALMAR 1990 — Zoia Kalmar, *Le processus de néolithisation dans la nord-ouest de la Transylvanie, Rubané et Cardial*, Liège, p. 13—20.
- LAZAROVICI 1977 — Gheorghe Lazarovici, *Inventarul a două morminte neolitice de la Cluj-Napoca*, ActaMN, XIV, p. 23—28.

NOUVELLES DÉCOUVERTES ARCHEOLOGIQUES DE SURFACE À LA LIMITE DE LA COMMUNE DE ICLOD (IV)

(Résumé)

Les auteurs présentent les matériaux archéologiques découverts par les élèves d'Iclod (dép. de Cluj) en différents objectifs archéologiques et les deux collections données au Musée National d'Histoire de Transylvanie.

Les découvertes sont présentées par objectifs: „*Tabla Popii*“ (ob. 11); „*Grădinile Texas*“ (ob. 13); „*La Tâgle*“ (ob. 27); „*Valea Alunișului*“ (ob. 28); „*Pământul Vlădicii*“ (ob. 1) et „*La Doroaie*“ (ob. 9).

L'ouvrage présente puis les matériaux en ordre chronologique (fig. 1—14): la néolithique tardif (le groupe Iclod, la culture Petrești); l'énéolithique (la culture Tiszapolgár); l'époque du bronze (la culture Wietenberg et Noua); l'époque du fer (Hallstatt); l'époque dacique et romaine.

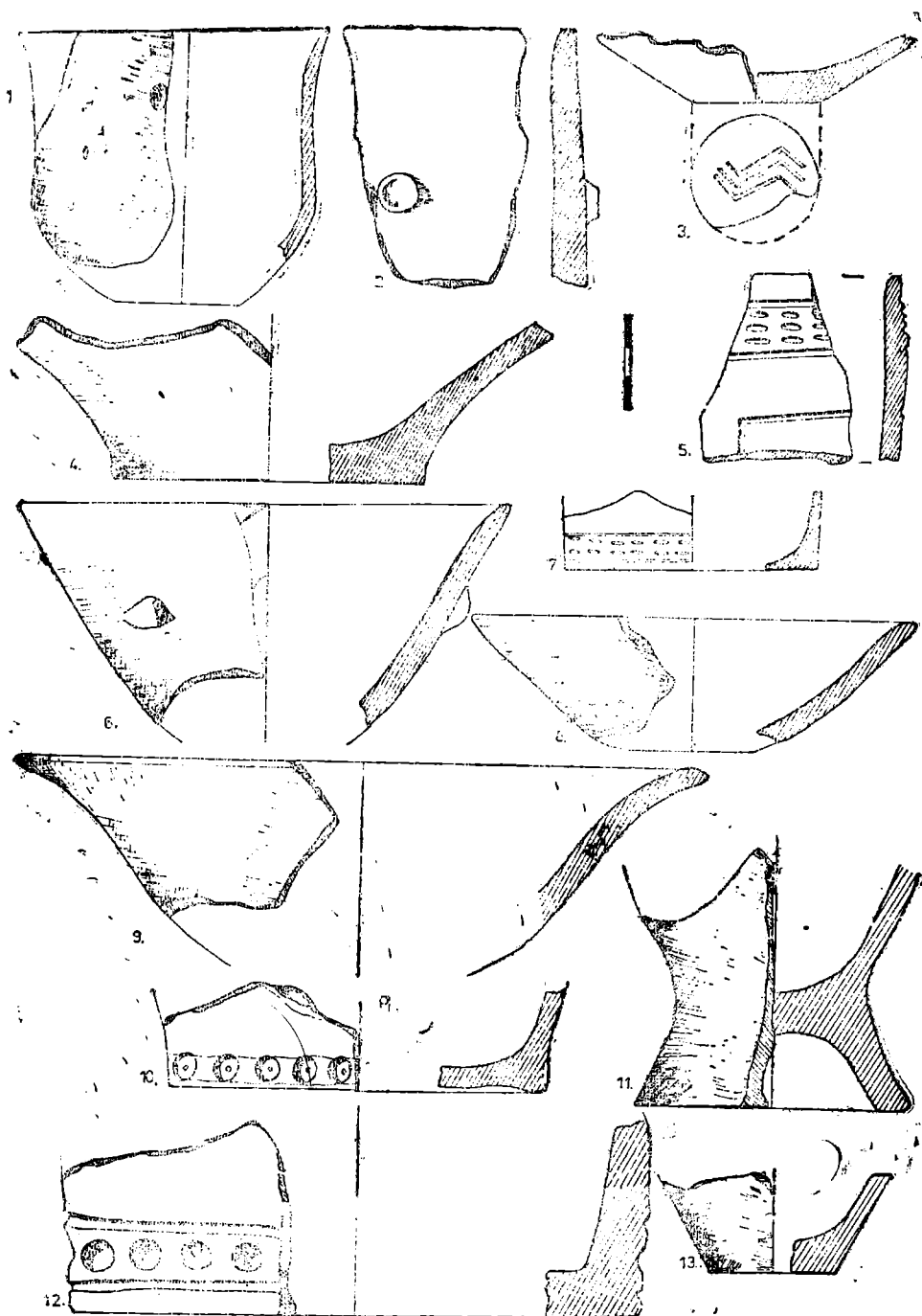

Fig. 1. Iclod, „Pământul Vlădicii”, grupul Iclod, faza I — colecția Fălcușan 1—5, 7—13; colecția Rusu 6.

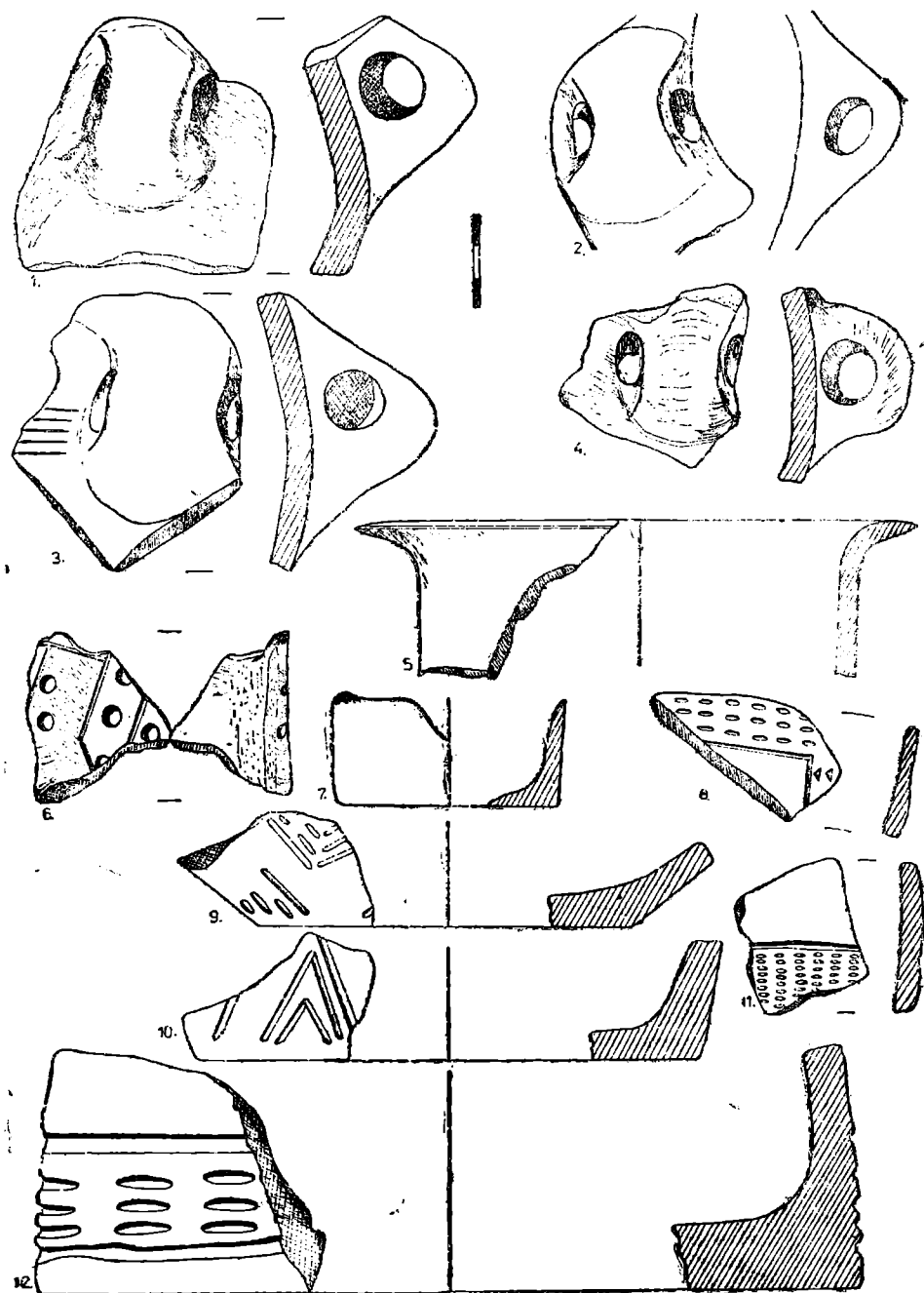

Fig. 2. Iclod, grupul Iclod, faza I, colecția Fălciușan 1-4; colecția Rusu 5-12.

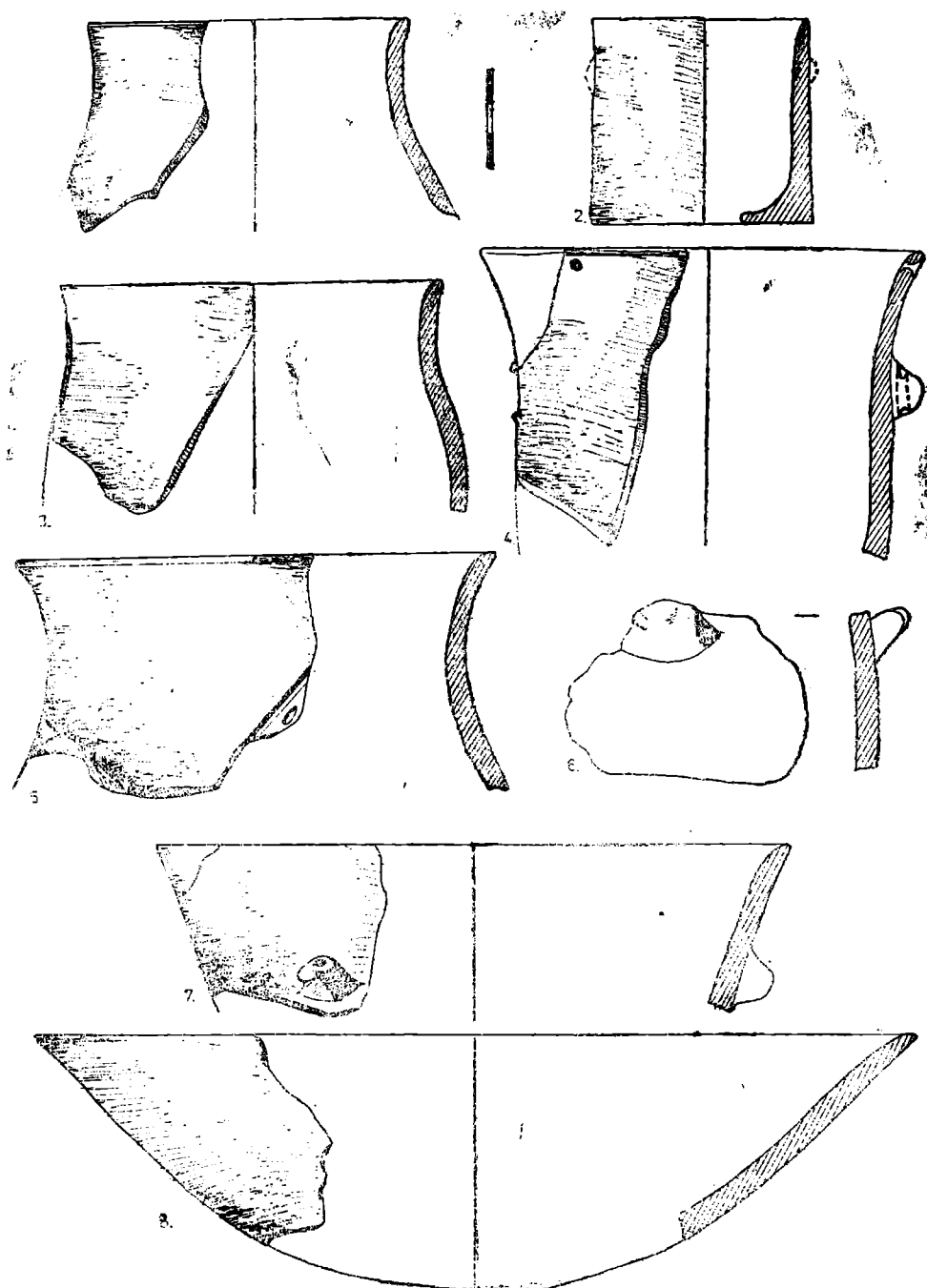

Fig. 3. Iclod, grupul Iclod, faza II, colecția Fălcușan.

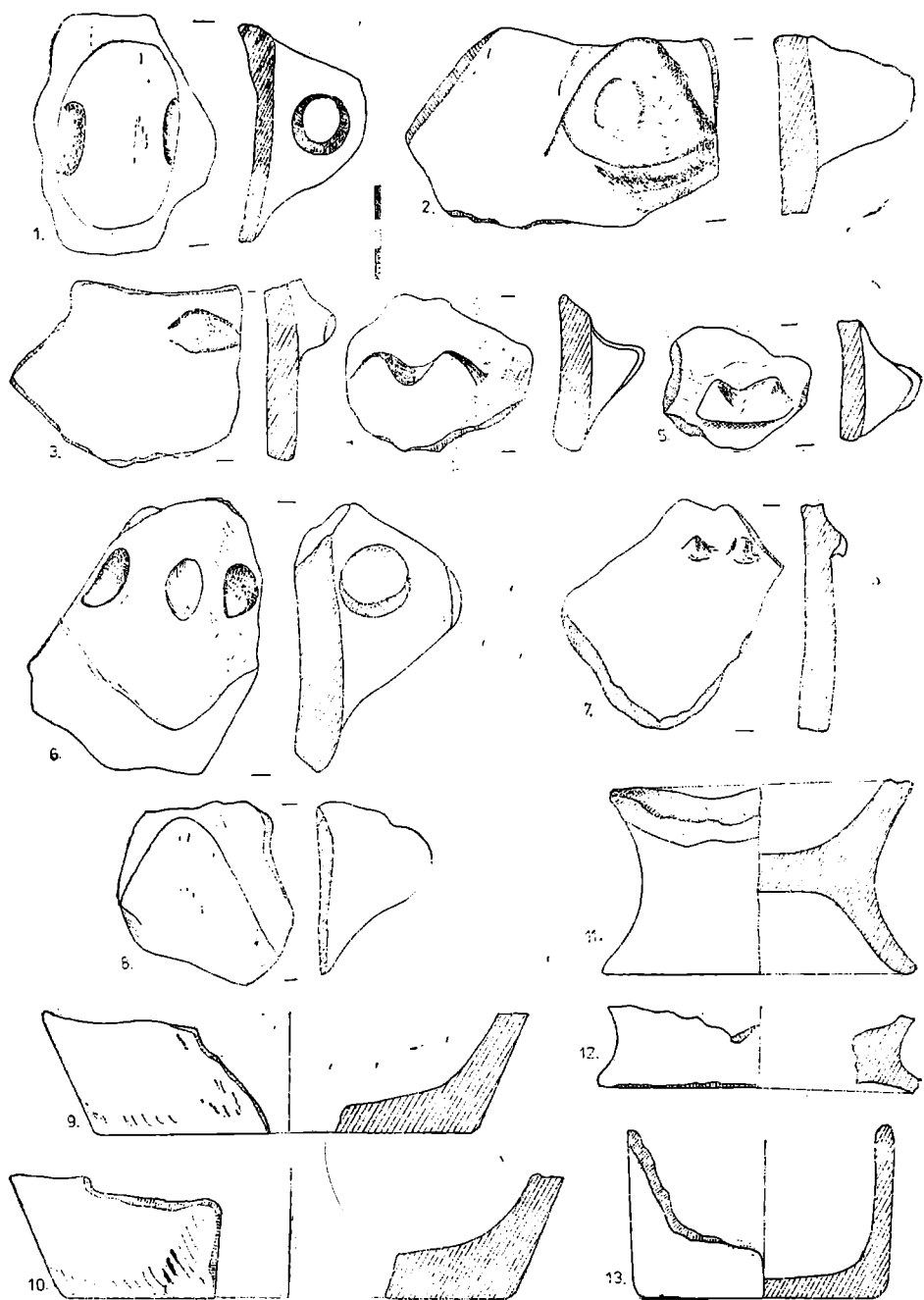

Fig. 4. Iclod, grupul Iclod, faza a II-a, „Valea Alunișului” 1, 4, 6; colecția Rusu 3, 5, 7, 11, 13; „Pământul Vlădicii” 2, 8—10, 12.

Fig. 5. Iclod, grupul Iclod, faza a II-a, „Valea Alunișului” 1–3; colecția Fălciușan 4–12.

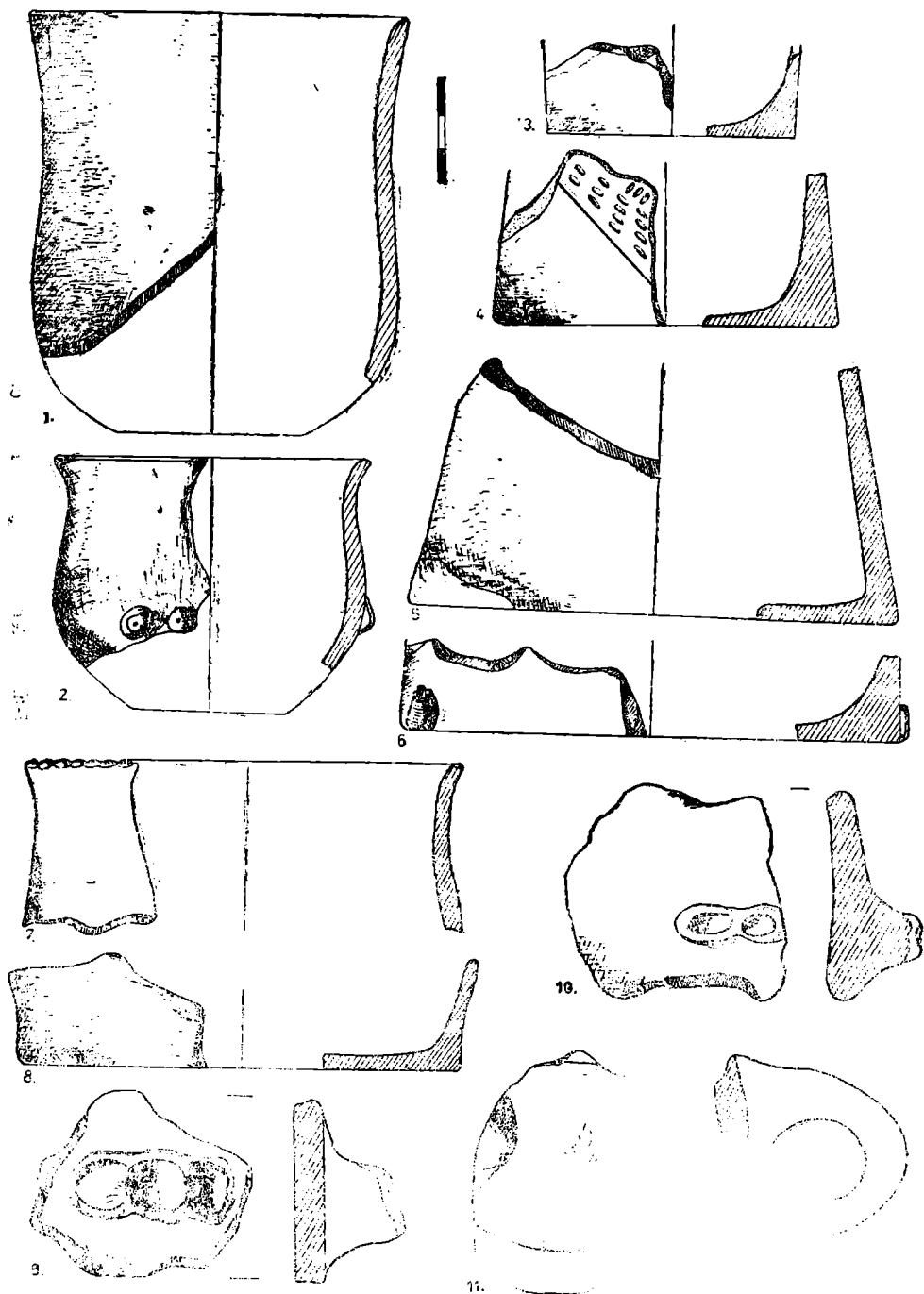

Fig. 6. Iclod, grupul Iclod, faza a II-a, colecția Fălciușan 1—6; faza a III-a 8—11; colecția Rusu 7.

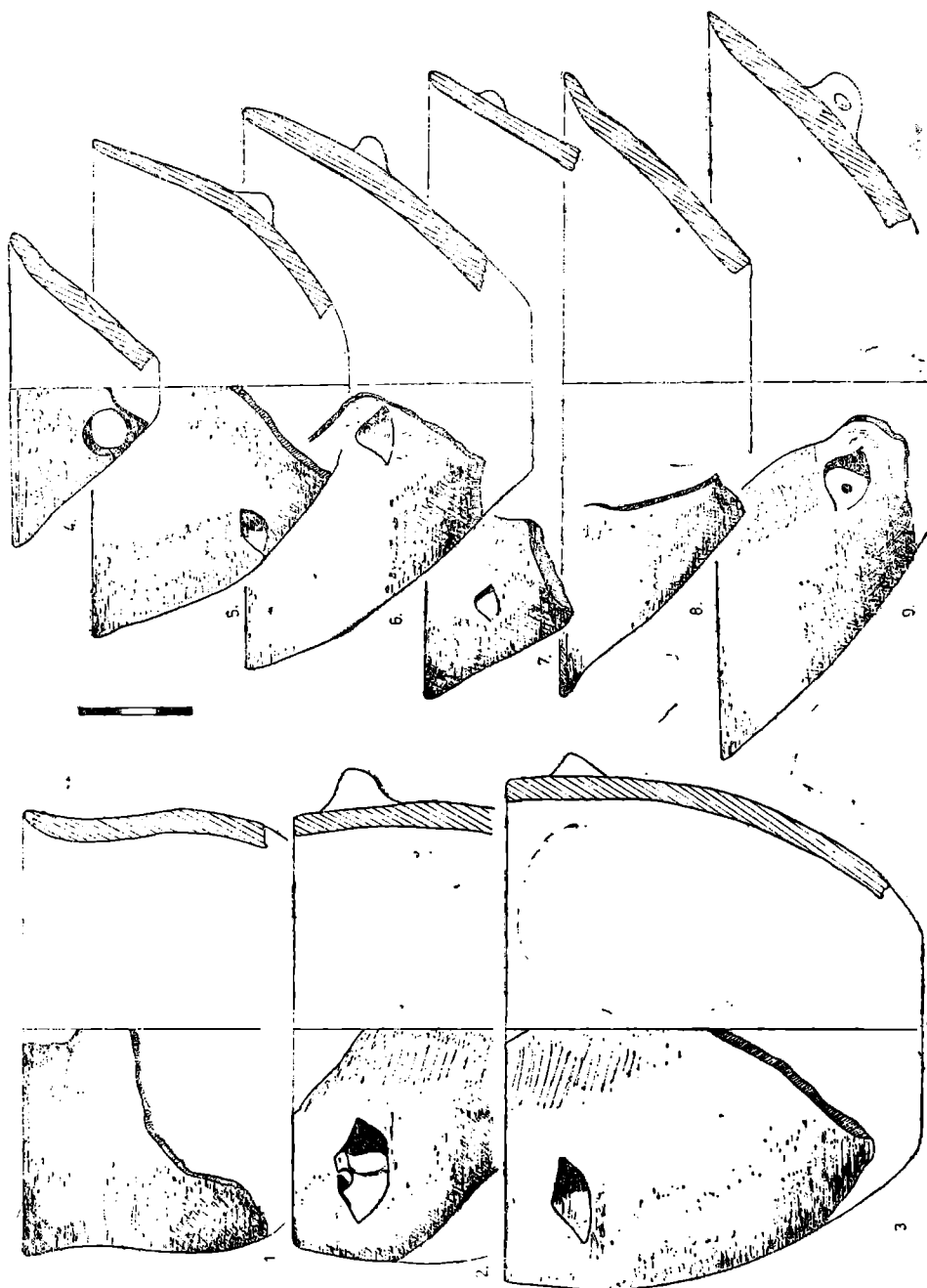

Fig. 7. Iclod, grupul Iclod, faza a III-a colecția Fălciușan 1—9.

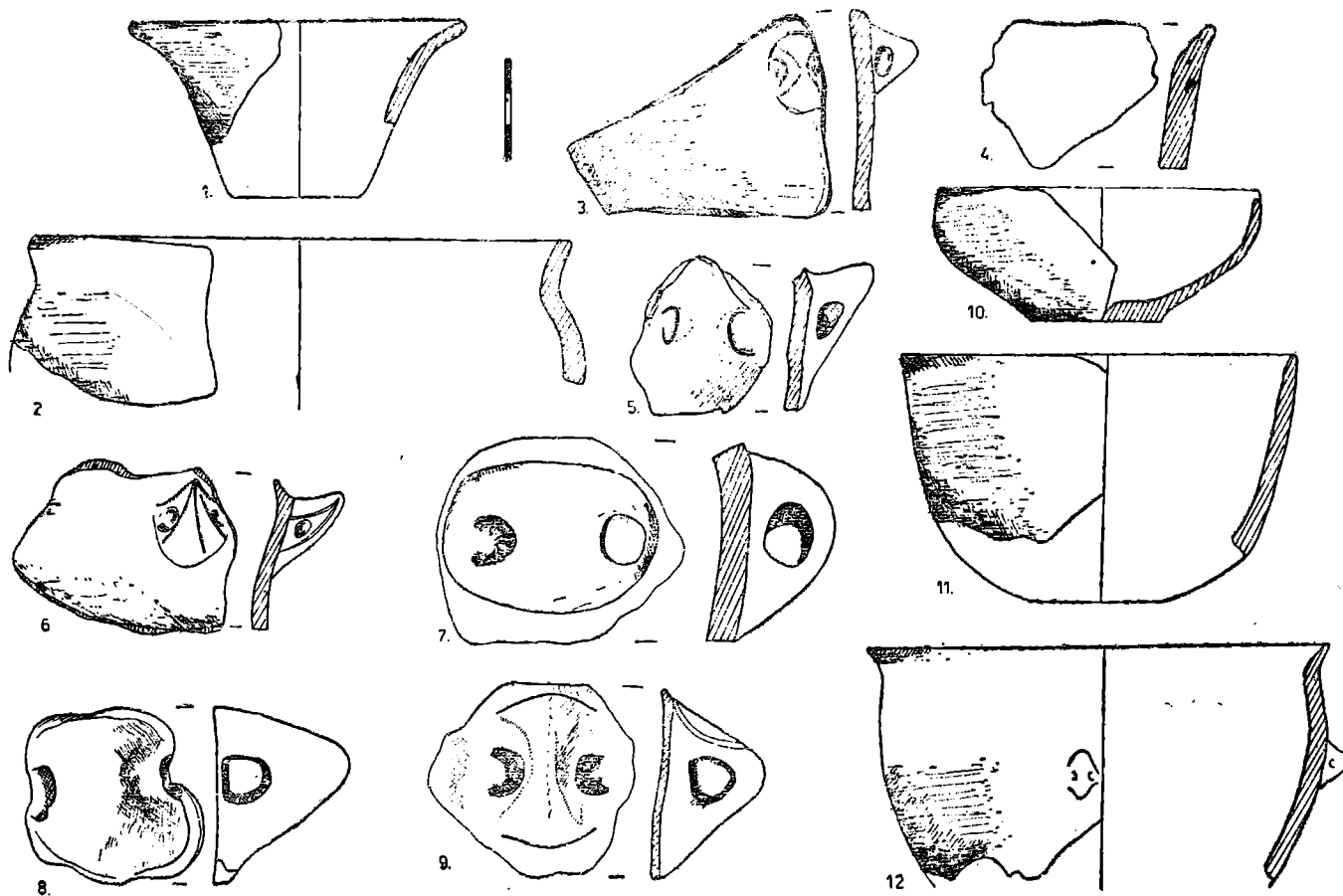

Fig. 8. Iclod, cultura Petrești, colecția Rusu 1—2; cultura Tiszapolgár, colecția Făl-
cușan 3—12.

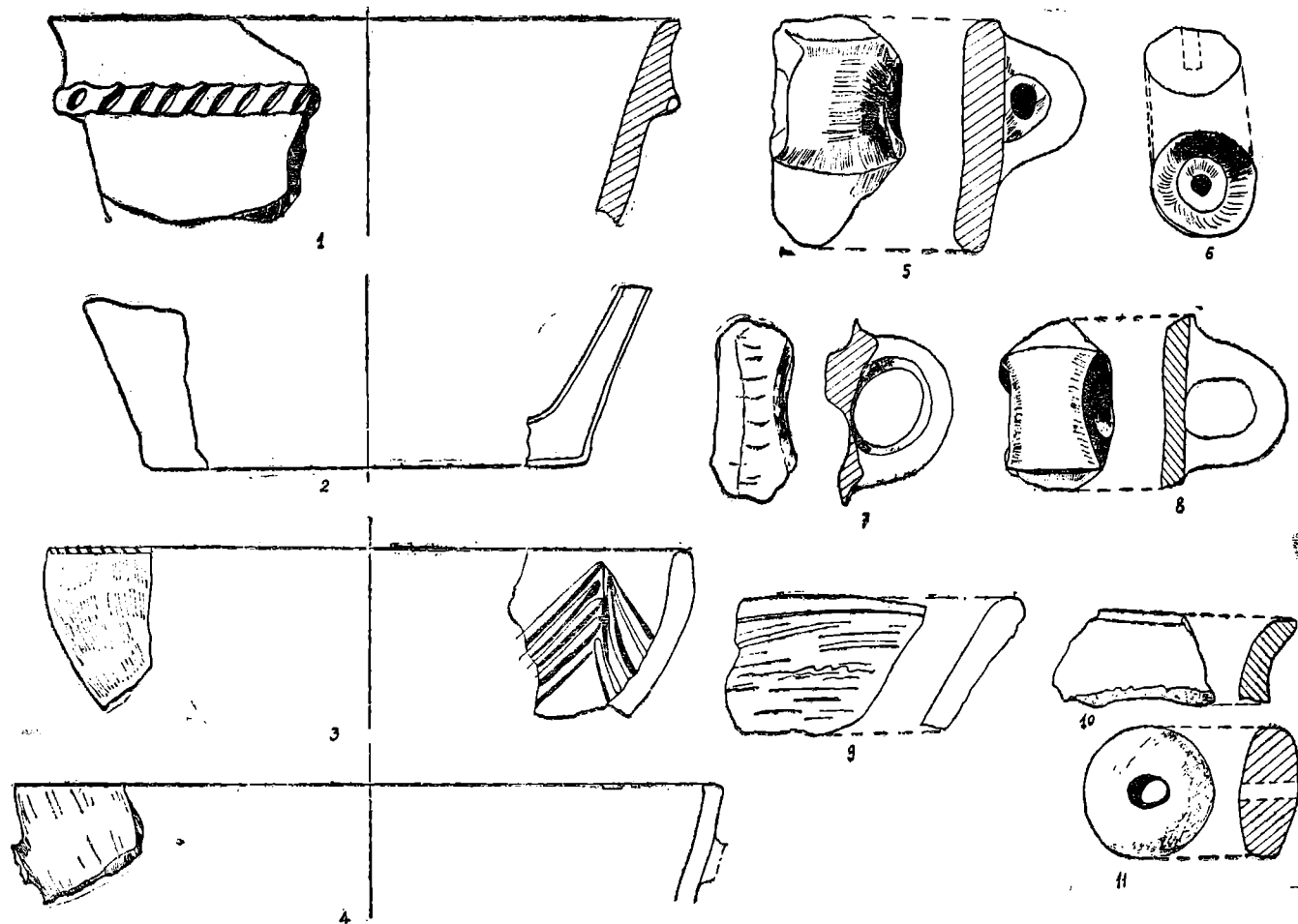

Fig. 9. Iclod, epoca bronzului, colecția Fălciușan 1; „Tabla Popii” 3—10; colecția Școlii 11.

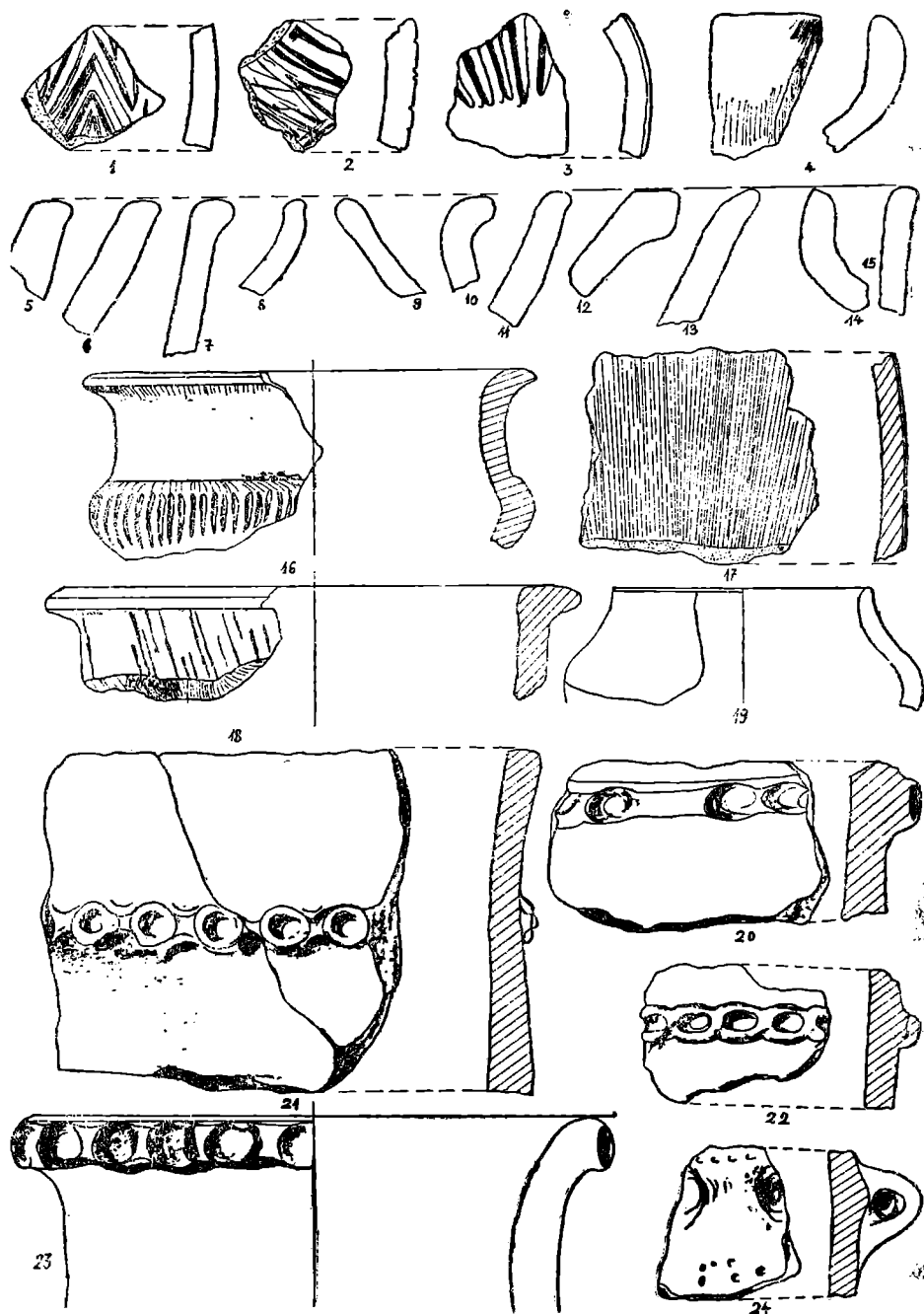

Fig. 10. Iclod, epoca bronzului, „Tabla Popii” 1—15, 17—18; colecția Fălcușan 16.

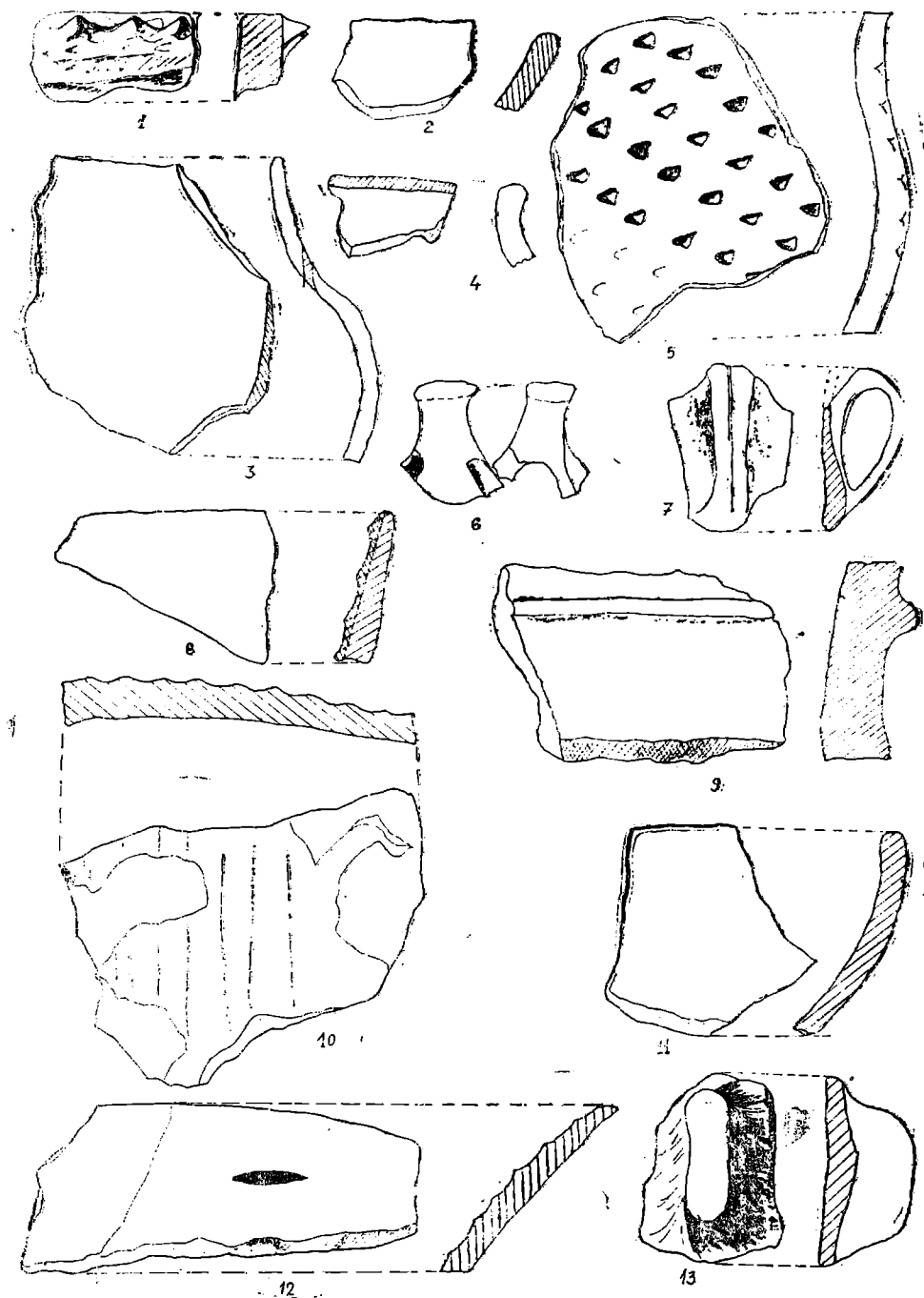

Fig. 11. Cultura Noua, colecția Fălcișan, 1, 5; „Tabla Popii” 2, 4; colecția Rusu 3, 6; colecția Școlii 7; Hallstatt, 8 „Tabla Popii” 8, 10–13; colecția Rusu 9.

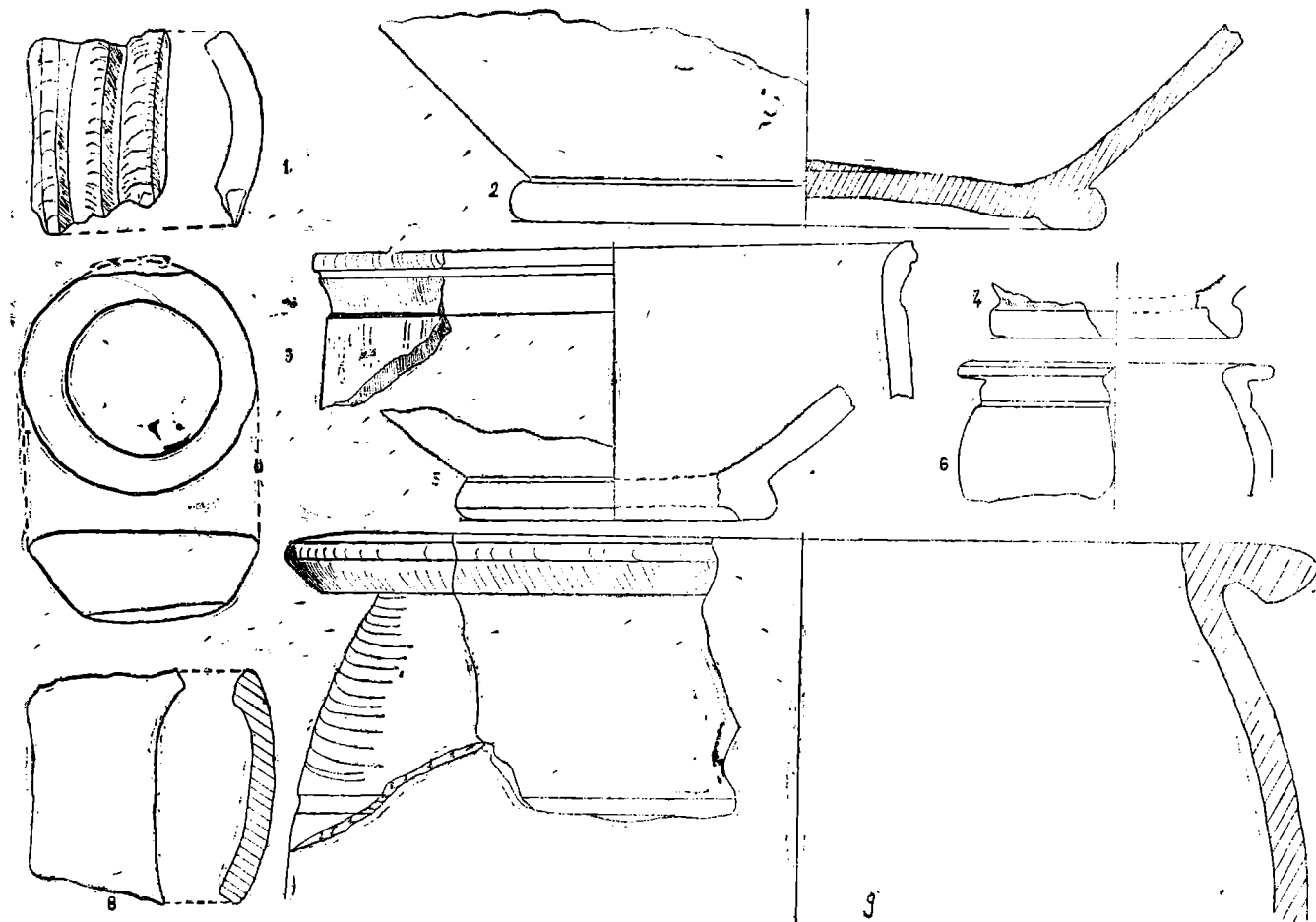

Fig. 12. Iclod, Hallstatt, colecția Școlii 1—3; „Tabla Popii” 4, 7; colecția Fălciușan 5; colecția Rusu 6; epoca dacică „Tabla Popii” 8; „Valea Furcii” 9; epoca romană, „Grădinile Texas” 10; colecția Școlii 11; „Grădina lui Soos” 12.

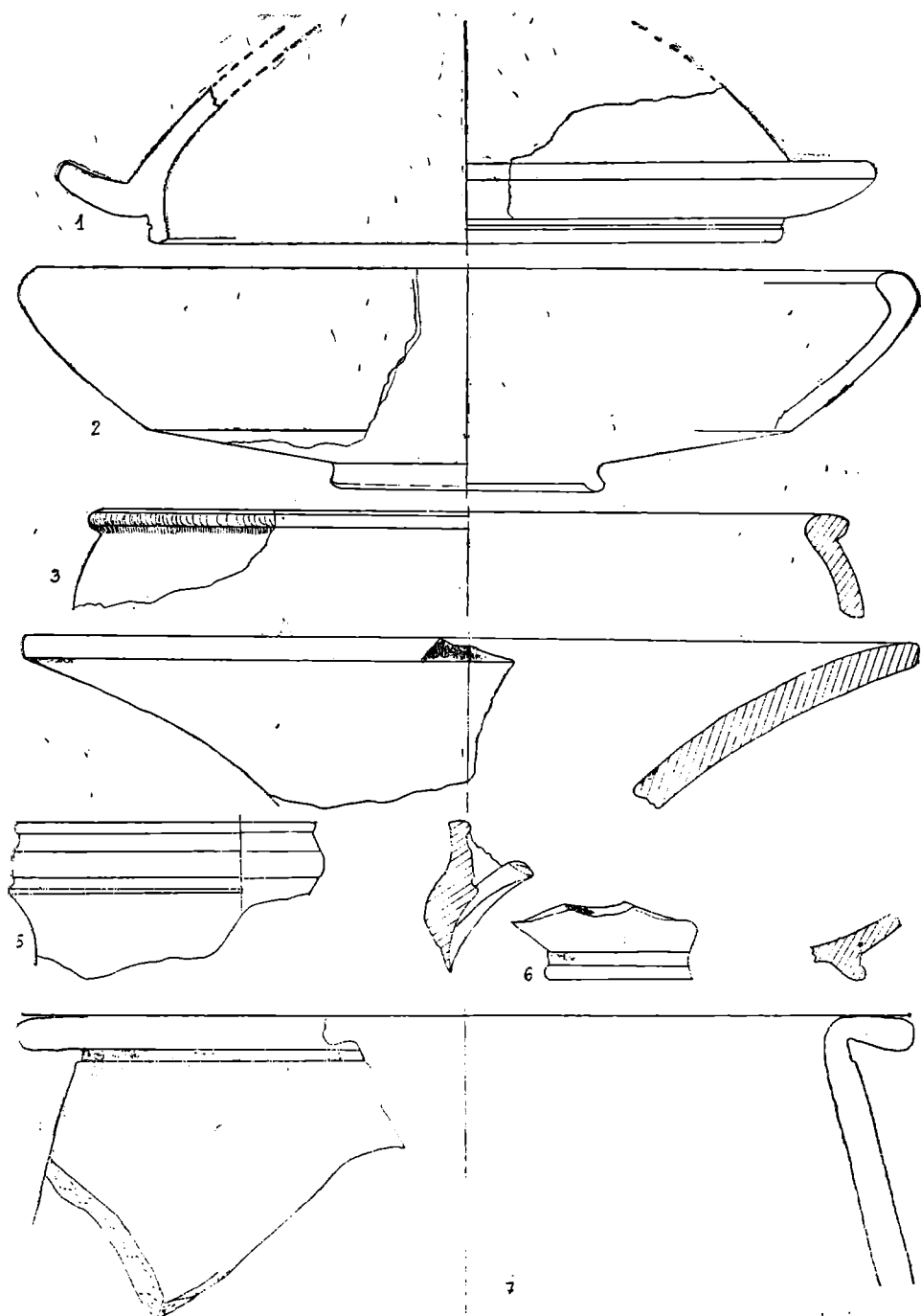

Fig. 13. Iclod, epoca romană, „Valea Furcii” 1, 5; colecția Școlii 2, 4; „Grădinile Texas” 3, 7; „Grădina lui Soos” 6.

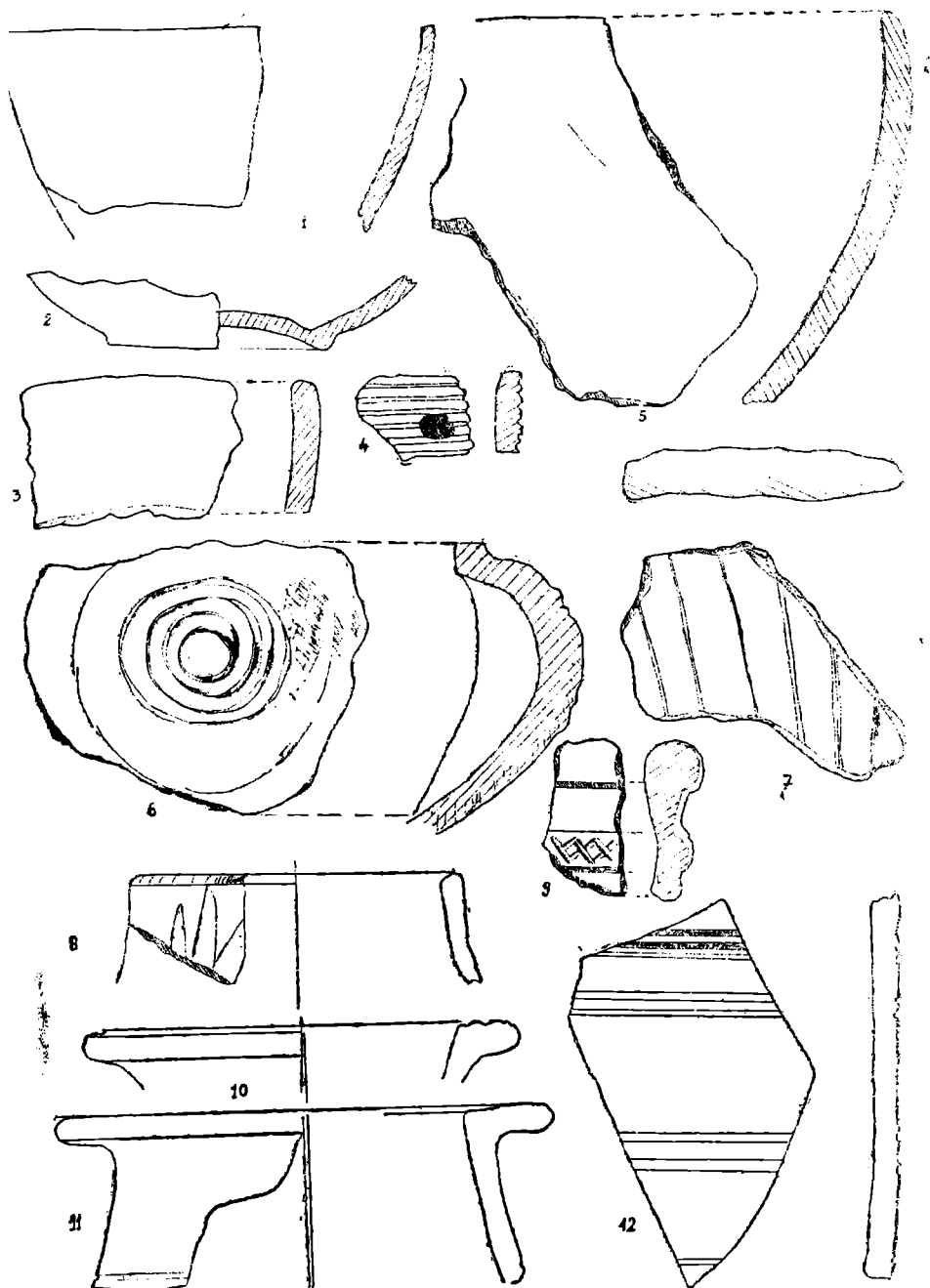

Fig. 14. Iclod, daco-roman, colecția Fălcușan 1; colecția Școlii 5—6, 8; roman. colecția Școlii 2—3, 7, 9; „Grădinile Texas” 4.